

РЕСПУБЛИКА ИНГУШЕТИЯ

ГІАЛГІАЙ РЕСПУБЛИКА

ГОСУДАРСТВЕННОЕ БЮДЖЕТНОЕ ОБЩЕОБРАЗОВАТЕЛЬНОЕ УЧРЕЖДЕНИЕ "СРЕДНЯЯ
ОБЩЕОБРАЗОВАТЕЛЬНАЯ ШКОЛА № 20 ГОРОДА НАЗРАНЬ им.ДЖАМБУЛАТОВА З.Р."

386101, Республика Ингушетия, Назрань, ЦАО, ул. Б.Ш. Тумгоева 10 тел. +79888020330

Согласованно:
на заседании МО
руководитель ШМО
Хучиева З.И.
Протокол № 1
от «28» августа 2023 г.

Рассмотрено:
на заседании научно-
методического совета
Протокол № 1
«28» августа 2023 г.

УТВЕРЖДЕНО:
директор ГБОУ
"СОШ №20 г.Назрань
им.Джамбулатова З.Р."
АлбогачиеваХ.Х.
Приказ №
от «» сентября 2023 г.

РАБОЧАЯ ПРОГРАММА

адаптированная для индивидуального надомного обучения

по предмету «Родной (ингушский) язык»

Уровень общего образования – **основное общее образование (5-9 классы)**

Класс – **7 класс**

Количество часов – **1 час в неделю (34 ч. в год)**

Рабочая программа по предмету «Родной (ингушский) язык» для 7 классов составлена в соответствии с требованиями Федерального государственного образовательного стандарта основного общего образования, примерной программы изучения дисциплины на базовом уровне, рекомендованной Министерством образования и науки РФ, с учетом примерной программы базисного учебного плана для индивидуального домашнего обучения по предмету «Родной (ингушский) язык» для 7 классов.

Кхетора каьхат (пояснительная записка)

Таханарча школан хьалхашка латт докхий декхараш. Керттерча даькъе уж да хьалкхувш йоаг1а т1ехье эздел долаш, г1улакхаца, нахаца товш, 1имерза, ший моттиг д1алаца ховш, Даьхе а, къам а, дезал а лоарх1аш, шийна хьалхашка латта декхараш кхетадеш, цу хьаькъахьа къахьегаш, дийша, 1илман лардаш 1омаь, вахаре царех пайда эца ховш хьалкхейр.

Вахар дег1адоаг1а 1илма, техника, культура дег1адарца. Царга хьежжа хила беа дешархошта тахан беш бола хьехам. Школашка вахарцара бувзам ч1оаг1баро д1адех хьехархошкара дешархой теркам т1абахийта дезар – дукхаг1а долча даькъе шоашка уйла яйтар, 1илман лардаш тохкаш болх байтар, 1омадаьчох вахаре пайда эца ховргдолаш.

Наьна мотт 1омабар, грамматика хар боккха лоарх1ам болаш да дешархой кхетам дег1абоалабара, х1ана аьлча, мотт 1омабарца кхетаю мета хозал, из б1аьхий хилар, кхыча къамий мотт а дикаг1а кхетабу бераша, цар культура йовза а новкъостал ду. Дешархошта д1ахьехар хила деза уж кхетаргболаш, ц1енача, аттача меттала, 1омадаьчох ма хулла дукхаг1а дукхаг1а пайда эца йиш хургйолаш. Цудухьа наьна мотт хьехачо керттердар хьаькъоастадеш, цунна теркам т1абохийташ, грамматически бокьонаш в1аши юсташ бе беа ший болх.

Наьна метта урокаш т1а дешархоша г1алг1ай метта грамматически лардаш 1омаю, къамаьл шаьрдара балхаш а ду.

Пхелаг1ча классе доладу грамматически дакъа – морфологи 1омае, из болх д1ахьо ялхлаг1чеи ворх1лаг1чеи классашка. Из раздел я къамаьла доакьоех кхетам луш, хьалха царех 1омадаьр к1оаргдеш, шердеш. Къамаьла доакьош 1омадеш дешархошта ха деза предложенешта юкьера уж шеко йоацаш белгалдаха.

Барх1лаг1ча ийслаг1ча классашка синтаксиси стилистики 1омаю. Цу даькъе дешархой дика кхеташ хила беа предложенешта юкьерча дешай мел долча

бувзамех. Грамматика 1омаш дешархой ха декхарийла ба деша лард,чаккхе, овла, дешхьалхе, суффикс, уж яздар бокьонаш; къамаьла доакьош, цар нийсаяздара бокьонаш;

предложеней тайпаш, предложене маьженаш, предложеней чура дешай бувзам. Берашта ха деза дош мишта хьахиннад, из малаг1а къамаьла дакъа да, иш.кх.д1.

Ийслаг1ча классе чоалхане карара предложенеш 1омаеча хана дешархой кхетабе беза предложенешка керттераяри карараяри къоастае ховргдолаш, царна юкьера бувзам тахка могоргдолаш.

Пунктуации 1омаш дешархой теркам т1абахийта беза предложене интонацена, оаз лаьг1луча нонаг1а йолча хана сецара хьарак доаг1аш хул. Цхьайолча моттигашка интонаци теркальяр – хиланза даргдоацарех да, х1ана аьлча, из теркаль ца йича, малаг1а хьарак оттаде деза ховргдоацандаь. Иштта из теркальярца увттаду предложении кхоачалуча т1адам, хаттара е айдара хьарак.

Синтаксис 1омаеча хана хьехархо декхарийла ва интонаце зем а боаккхаш, цунах пайда эцара торонех дешархой дика д1акхетабе, х1ана аьлча, интонации хувцаро предложенена ма1ан а сецара хьаракаш а хувца тарлу. Керттера къамаьла доакьош 1омадара хьехархочо д1акхетаде деза бераш цар синтаксически лоарх1амах.

Дешархой къамаьла культура лакхьари 1омадаьчун навькаш дег1айоалаяри хила деза х1ара урока. Из болх д1ахьо тайп-тайпара упражненеш кхоачашъярца. Упражненеша новкъостал ду 1омаь бокьонаш ч1оаг1ье, орфографически а пунктуационни говзал ч1оаг1ье, грамматически материал дикаг1а кхетае а, йоазонца цунах пайда эца а.

Говзамеча йоазонех пайда эцаш, дувзаденна къамаьл шаьрдеш дешархой теркам т1абахийта беза хьехархочо сочиненеш, изложенеш язъяра,говзамеча текста тохкам бе 1омабара.

Тайп-тайпарча дошлоргех пайда эца 1омаде деза хьехархочо бераш, шоаш бувцаш бола мотт б1аьхий, ира, говза, хоза бувцаргболаш, къамаьл деча хана а йоазув деш а г1алаташ дергдоацаш. Х1ара уроках, кердачох хоам беш, хьалха 1омадаьр дагалувцийта деза дешархошка, кердачун хьалха 1омадаьчунца бувзам а беш.

Х1ара классе шу д1адолалуш а шу чакхдоалаш а хьалха 1омадаьр кердадаккха деза дешархошца, программаца белгалбаьккха дувзаденна къамаьл шаьрдара болх бизза д1абахьа беза.

Г1алг1ай мотт хъехара г1улакх доагг1ача тайпара хъехархочо д1ахьой, дешархошта шоай наьна мотт безалургба, шоаш 1омабеча кхыча къамий метай бокьонаш йовза атта хургда.

Г1алг1ай метта белха программ.

1) 6 класса грамматика белха программа оттаяьй федеральни компонента паччахьалкхен стандарта юкьера дешара программа юкьарлен образование г1алг1ай метта авторски программа юкьера школа 5-9 классашка И.А.Оздоеви и Р.А.Оздоеви редакцех.

2) Белха программа хоадам беш я – 68 сахьата шераи 2 сахьата к1ираи лаьрх1а.

Авторски программа къоастаяьй Г1алг1айчен дешара министерства къоабальярца.

Метапредметни

Регулятивни УУД

- Хъехархочунца дешара т1адуллар оттаде, урока лерх1амга хъежжса. Деша дешара лерх1амашка хъежжса.

- Массанеца цхьана урока план оттае ха, произведени чулоацам хъабувцара план оттае ха. Планага хъежжса беш бола болх тахкар, баьча балха корта бар, мах бар, иштта кхыча дешархой балха мах бар.

- З1амигача тоабаца е шинне цхьана болх беш, кердача темах ховр а, де ховр а хъакъоастадар. Урок йодаш беча балхах раьза хилар е ца хилар д1аяздар, лакхача говзала т1акхуви хилар хъахьокхар.

- Ше баьча балха раьза хилар е ца хилар дешархочо ший ло1амаг1а хъаалар, урока карах ца доалача х1ама теркам бар, из тоадара болх бе лерх1ам дагалацар.

Познавательни УУД.

- Текста тохкам бе ха, хъехархочо хаттараица новкъостал а деш. Деша къайла ма1ан ха, из тахка.

-Произведенеш шоайла йиста, в1аишкаоттае, юкьарадар а тарадоацар а хъаоалаи.

-Дийшачун дакъа диста мукъама е или дакъаца, е суртаца, е кицаца

Произведени турпалхочо дечун бахьан тахкар. Шийна хетачун, ше яхачун доаг1а масалаи доаладе, даьржа дувзаденна къамаьл де.

- Г1алг1ай фаьлгаи кхоллара лерх1ам ха, цар лу пайда, цар лерх1ам ха.

- Поэзи а проза а шоайла къоастае ха, литературни 1илман кхетам балара текстии санна.

- Кхоллама навыкаи хъахьокхар, тайп-тайпара произведенеш дагалувцаи, проектни т1адуллари кхоачаидеш.

-Дешашдар кхетаде, дийшар лоаца таблица чу а схема чу а д1аязде ха.

Коммуникативни УУД.

-Дувцара къамаъл оттаде, урока болх беи кадай хила, хаттараи тела. Диалог, тоабх болх беи дакъа лаца. Шийна бакъахъа хетар ч1оаг1деи, кхычарца къамаъл де хар.

- Темага хъежжа 5-6 предложенех дувзаденна къамаъл оттаде. Проекта 1-2 слайд кхолла. Кхычунга ладувг1а ха, къовсама юкъе дакъа лаца.

-Произведени урпалхочо даъчун мах бе, эди дешаица къамаъл де.

- Кхыча дешархой урока баъча балха мах бе ха, оттаяъча критереица.

- Барт бара кийча хилар хъахъокхар, къовсам, дов е цатоам д1абаккхара тайп-тайпара вариации йоалае ха.

- Боккхийчарца къамаъл деи, книжкаши, дошлоргаши, энциклопедеиши дешаи кердадар, пайдабар леа.

-Йоккха йоаца презентаци (5-6 слайд дола) боккхийчар новкъосталца кийчъяр, проекта темага хъежжа, слайдашка хъежжа темах лаъца лоаца дувца.

Личностни.

- Художественни произведениеш ешарца дезала юкъера безама керттера хъал хар (барт хилар, сий дар, безаме, къахетаме, в1аши новкъостал деи хилар)

- Ше ваьнна моттиг хови хила, ше малаг1ча этносаца лоарх1аи ва ха. Кхыча къамех цар сий деи къамаъл дар.

- Кхыйола култураи а, къамаи а долга хови хилар, дикаг1а довзачарех хъадувца ха, култураца е динаца шоай култура е дина таракхетараи хъаала хар (нохчий, татараш, 1арбий, сирийцаи, кх. д1. а).

-Юкъа а ца лелхаи, кхычунга ладувг1а ха, ший уйла сатийна д1аалар, тайп-тайпара аргуменатаи а йоалаеи. Дешархой в1аи къовсам балара бахъанаи ха.

- Ц1аг1а а классе а книжкаи дешара т1акхуви хилар хъахъокхар, библиотеке ахар, мукъа волча хана, урока эша материал кийчъяр.

- Йоазонхой кхолламах ха безам болаи хилар хъахъокхар, шийна эггара ч1оаг1аг1а безачар ц1ераи яха хар, безара бахъан а хъаалар.

- Литературни кхоллама болх шийна эшаи болга хар.

-Ишколе вахара бокъонаи йовзар, цар дешархочоа луп айда малаг1а ба хар. Дикача дешархочун масалаи доаладе йийиача произведени юкъера.

- Сага новкъостал доацаи ше болх бе хови хила, ше даъчох жоп дала дезалга хови хила.

-Поэтически деи хозал хови хила, йоазонхочо дешаица сурт дулаи доаладаъ дешаи хъалаха хови хила. Хозахийта дешаи а эпитети а шоай къамаъла юкъедоаладар.

-Эздеаца дар доацар хови хила, литературни турпалхоеи эздийча сагаи йоакха оамалаи хъаювцаха, г1улакхаца дар доацар къоастаде ха.

- Дешаи а язди а нийса ваг1араи б1аргий са толха ца дараи йоаг1а бокъонаи хови хила. К1аьдвалар д1адоаккхаи е еза упражненеш йовзаи, уж еи хила. Саг унахц1ена хилара бокъонаи ц1аг1а а накъайоалаи лелае ха.

Патриотически кхетам балар:

дешархо къаман г1улакхаи эздеаи т1акхийна хилар;

- дезала вахар довзаш хилар;

- ший къаман култура а, бусулба дин а довзаш хилар;

- Росси пачхъалкхен гражданин ше волга хови хилар;

- дешархочун оамалаи, декхараи кхийна хилар: урока, урокал араха а.

Глалглай метто, эрсий метто санна, метта лилман дакъа а ший маланна а йоккха меттиг дlалоац. Цун дешарца а кхетамца а бераш кхедара доккха практически малан да. Наьна метто юкъелоац дешархой патриотизма а, кхыча къамашца лимерза а, эздI а хилара уйлашца кхетадеш кхедара маьхала таронаш.

Тахан латгача хьале глалглай мотт лoмабара, цу метта йoазув де хара лалаьмате йoаккха терко е еза къаьстта ишколо. Хlанзарча зама бераша лалаьмате дукха бувцаш лелабу эрсий мотт. Цlагlа а ара а бераша шоай наьна метта къамаьл клезига ду. Глалглай мотт бувцачар а къамаьла юкъе дукха эрсий дешаш леладу, цудухьа наьна мотт эрсий меттаца ийна бувц бераша. Иштгача хьале tlехь тlайoагlача хана глалглай мотт бицбалара кхерам ба. Цудухьа ишкола хьалха латта декхар да глалглай метта дешари йoазуви дешархошта лoмадар, безам тlабахийтар, мотт дийнбар. Бера ший наьна мотт бовза а беза, беза а беза, уйла а цу метта хила еза. КлIра сахьатий боарам дукха беце а дешархоша мотт лoмабергба, хьехархоша из безаргболча тайпара дlахьехе. Цу тlа йoазув де глалглай метта хала а дац, хlана аьлча, глалглай абата тlа дукхагlадола алапаш эрсий метта санна да. Дешархошта лoмаде lotlаххета алапаш да: л, аь, гl, кх, къ, кл, пl, тl, хь, хl, цl, чl, яь, дифтонг oа. Эрсий метта санна хьехархоcho боккха теркам тlабахийта беза дешаш дlаоалашI яздеши йолча башхалонашта. Иштта боккха болх бе беза дешархоша оазаш нийса хьаалара, хlана аьлча, бeрo яздeчa хана шe харцaxьa дош дlааларга хьeжжa гlалаташ а деш яздергда. Из болх л классе денз ца хаддаш бе беза, йoазув нийса хургдолаш.

Календарно-тематически план

7-гlа класс, Грамматика,

№	Чулоацам	Сахьат	Цlагlара болх		Керда дешаш
1	Наьна меттах лаьца	1	6.09	§65, упр. № 294	Алкхашк я – скворец; бlаьринг я – лесной орех
2	Цlердош	1	13.09	§67, упр. № 301	Масхам да – квас; гуришк – грош (уст.)
3	Белгалдош	1	20.09	§68, упр. № 304	Алинг да – мак; мукlарло я - признание
4	Хандош	1	27.09	§69, упр. № 307	Балкъазар я – крот; хьовлашк да – мать-и- маччеха
5	Таьрахьдош	1	4.10	§70, упр. № 310	Дошохьазилг да – канарейка; зlокар гали я – пеликан
6	Цlерметдош	1	11.10	§71, упр. № 314	Баппа да – одуванчик; кхоардам ба – позор

	Масдар		18.10		
7	Масдар хъахилар	1	25.10	§73, упр. № 323	Ц1улц1умоака – на пятый день вперед
8	Масдарий легар	1	8.11	§74, упр. 327	Вирб1арз я – мул; г1оттам ба - востание
9	Масдарашца дацардошца яздар бокъонаш	1	15.11	§72 - 75, упр. № 330	Дистб1арлелхарг я – попугай; б1аьстинг да - подснежник
10	Тохкама диктант.	1	22.11	Упр. № 332	Къоахк я – клен; йо1б1арг ба – анютины глазки
	Причасти		29.11		
11	Причасте лоарх1ами цун грамматически белгалонаши	1	6.12	§76, упр. № 334	Нач1ал я – талант; куни я – кролик; яьча я - дождливо
12	Причасте ло1амеи ло1амзеи формаши цар хъахилари	1	13.12	§ 77, упр. № 339	Кер да – ястреб; зенгал да – купорос (медный)
13	Причастей легар	1	20.12	§ 78, упр. № 345	Мосар я – акха газа (серна); хъаг1 я – тур; говзанча ва – мастер, специалист, искусник
14	Причастей язъяра бокъонаш	1	27.12	§ 81, упр. № 355	Паькъарг ва – дег1а эсала саг; нал ба - кабан
15	Причастешца дацардошца яздар бокъонаш	1	10.01	§ 82, упр. № 359	Къажкъайг я – сорока; миинг я – ольха; пард да - рысь
16	Причасте корчамах бола кхетам	1	17.01	§ 83, упр. № 362	Гойтам ба – показатель, показание; лилинг да - сирень
17	Причастей сецара хъаракаш	1	24.01	§ 84, упр. № 364 (д1ахо)	Къахъайг я – сойка; къоракхокха ба - горлица
18	Тохкама диктант	1	31.02	§ 85, 5-6 пред.	Гажал ва – невежа; мистадарг да - барбарис
	Деепричасти				

19	Деепричасте лоарх1ами цун грамматически белгалонаш	1	7.02	§ 86, упр. № 369	Гурмали да -шелковый платок; лекъ я - перепелка
20	Деепричасти хьахилар	1	14.02	§ 87, упр. №373	Моажолг да – желтая ромашка; поацолг да - ромашка
21	Деепричастеш ханащцеи классашцеи хувцаялар	1	21.02	§ 88, упр. № 375	Ферх да – барс, леопард; хьармарг я - харцлер
22	Деепричастеи ло1амзача причастеи яхача хана формаш, цар къоастам	1	28.02	§ 89, упр. № 378	Йийхьдаьд лаьтта – удобрить почву
23	Деепричастей язъяра бокъонаш	1	6.03	§ 90, упр. № 382	Г1абаш я – кандалы, оковы; мецхилг да - стриж
24	Тохкама диктант	1	13.03	Упр. № 392	
	Куцдош		20.03		
25	Куцдеша лоарх1ами цун грамматически белгалонаши	1	3.04	§ 93, упр. № 398	Й1овхараш я – кашель, грипп, насморк; миккхал да - коршун
26	Куцдешай дистара лаг1аш	1	10.04	§ 95, упр. № 409	Г1алг1аскхе ва – казак; новц1олг да - соловей
27	Куцдешаши белгалдешаши форма цхъатарра йолаш хилар	1	17.04	§ 95, упр. № 413	Соалор, соалорг да – куница; къаъра къу ва – вор-рецидивист
	Дешт1ехье		24.04		
28	Дешт1ехьенах бола юкъара кхетам	1	8.05	§ 99, упр. № 425	Поп я – чинара (бук); ч1агарк1алг да - ландыш
29	Дешт1ехьений лоарх1ами цар лелара башхалои	1	15.05	§ 100, упр. № 427	Истинг ба – г1алг1аша хьалха лелабаъ к1увс; турс я - таволга
	Хоттаргаш		22.05		
30	Хоттаргах бола юкъара кхетам	1		§ 102, упр. № 439	Хьайба я – айва; шапша я – персик; цацхал я - бурундук

	Дакъилгаш				
31	Дакъилгах бола юкъара кхетам	1		§ 105, упр. № 453	Даш да – свинец; тушолкотам я – удоб; тотакх я - дрофа
	Айдардош				
32- 33	Айдардеша лоарх1ами къамаъла чу цун г1улакхи	2		§ 108, упр. № 465	Ондарг ва – подросток; овсара – изобильно; оачув да - квасцы
34	Тахкама диктант	1		1омадаър кердадаккха	